COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 7.5.2018
COM(2018) 246 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU ȘI COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN

privind aplicarea Directivei Consiliului de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect (Directiva 85/374/CEE)

{SWD(2018) 157 final} - {SWD(2018) 158 final}

1. INTRODUCERE

De mai mult de trei decenii, Directiva privind răspunderea pentru produsele cu defect[1] („Directiva") garantează că producătorii își asumă responsabilitatea pentru produsele cu defect față de consumatori. Când a fost adoptată, în 1985, Directiva era un instrument îndrăzneț și modern care impunea adaptări substanțiale ale codurilor civile ale statelor membre.

Directiva a fost unul dintre primele acte legislative ale UE care a vizat în mod explicit protejarea consumatorilor. Aceasta a introdus noțiunea de răspundere strictă, caz în care producătorii sunt responsabili pentru produsele cu defect, indiferent dacă defectul este din culpa lor sau nu. De asemenea, directiva urmărește să contribuie la creșterea economică, prin asigurarea unui cadru juridic stabil ce oferă condiţii de concurenţă echitabile și care permite companiilor să introducă pe piață produse inovatoare.

Directiva completează legislația UE privind siguranța produselor și așa numita „Noua abordare" în materie de siguranță a produselor. Introdusă în același timp cu directiva, „noua abordare" urmărește prevenirea accidentelor prin stabilirea unor norme comune de siguranță[2] care să permită buna funcționare a pieței unice a bunurilor și reducerea sarcinii administrative. Directiva este plasa de siguranță pentru cazurile în care, totuși, apar accidente.

2018 nu este 1985. UE și regulile sale privind siguranța produselor au evoluat, la fel ca economia și tehnologiile. Multe produse disponibile astăzi au caracteristici care au fost considerate de domeniul științifico-fantastic în anii 1980. Provocările cu care ne confruntăm acum și cu care ne vom confrunta chiar mai acut în viitor - să numim doar câteva - se referă la digitizare, internetul obiectelor, inteligența artificială și securitatea cibernetică.

Creșterea exponențială a puterii de procesare, disponibilitatea datelor și progresul în elaborarea algoritmilor transformă inteligența artificială (IA), în special, într-una dintre cele mai importante tehnologii ale secolului XXI. Comisia a adoptat Comunicarea privind „Maximizarea beneficiilor inteligenței artificiale"[3] pentru a asigura o reacție politică coerentă, care să abordeze și provocările de natură juridică. Siguranța produselor și răspunderea pentru produsele cu defect - dacă ar exista prejudicii - reprezintă un aspect esențial în găsirea unui răspuns politic care să permită societăților, întreprinderilor și consumatorilor europeni să beneficieze de inteligența artificială.

Având în vedere că, de la intrarea sa în vigoare, directiva nu a fost niciodată evaluată și luând în considerare aceste evoluții tehnologice recente, Comisia a efectuat o evaluare a directivei pentru a măsura performanța acesteia. Evaluarea include luarea în considerare a evoluțiilor tehnologice recente. Mai exact, s-a analizat dacă directiva: (i) continuă să fie

---

[1] Directiva 85/374/CEE a Consiliului din 25 iulie 1985 de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1524757989627&uri=CELEX:01985L0374-19990604.

[2] Astăzi, acest „tip de legislație" reglementează marea majoritate a produselor disponibile pe pieţele UE. A fost actualizat în permanență pentru a urmări evoluțiile tehnologice.

[3] Comunicarea Comisiei, *Maximising the Benefits of Artificial Intelligence for Europe* [„Maximizarea beneficiilor inteligenței artificiale pentru Europa", COM(2018)237]

eficientă în atingerea obiectivelor originale; (ii) este eficientă; (iii) respectă normele UE relevante; (iv) rămâne relevantă prin înglobarea schimbărilor tehnologice recente; și (v) dacă legislația UE privind răspunderea pentru produsele cu defect continuă să aducă valoare adăugată întreprinderilor și persoanelor prejudiciate[4].

Evaluarea a analizat, de asemenea, dacă directiva, în forma sa actuală, își îndeplinește încă scopul. Abordează în mod adecvat provocările dispozitivelor din ce în ce mai autonome și ale securității cibernetice? Cum sunt integrate durabilitatea și realizarea unei economii circulare? Descurajează directiva, în mod inutil, introducerea de către producători a unor produse inovatoare pe piață? Sau, invers, împiedică introducerea de către producători a unor produse defecte și nesigure pe piață? Protejează în continuare persoanele prejudiciate într-o lume în schimbare?

Evaluarea a arătat că, deși produsele sunt mult mai complexe astăzi decât în 1985, Directiva privind răspunderea pentru produsele cu defect a rămas un instrument adecvat.

Cu toate acestea, trebuie să clarificăm înțelegerea juridică a anumitor concepte (cum ar fi produsul, producătorul, defectul, prejudiciul și sarcina probei) și să examinăm îndeaproape anumite produse, cum ar fi produsele farmaceutice, care pot afecta punerea în aplicare a directivei.

În plus, o analiză preliminară a modului în care tehnologiile digitale emergente afectează funcționarea directivei a ridicat o serie de întrebări deschise. Ținând cont de aceste constatări, Comisia va întreprinde consultări ample pentru a ajunge la o înțelegere comună între toate părțile interesate. Scopul constă în elaborarea unor orientări cuprinzătoare privind modul de aplicare a directivei în prezent. În plus, va evalua în ce măsură prezenta directivă poate aborda în mod adecvat tehnologiile digitale emergente. Aceste orientări și evaluarea ne vor ajuta să pregătim calea către un cadru privind răspunderea pentru produsele cu defect care să se potrivească revoluției industriale digitale.

Scopul nostru este să ne asigurăm că: (i) UE are în continuare un regim privind răspunderea pentru produsele cu defect care încurajează inovarea; (ii) produsele introduse pe piața UE sunt sigure[5]; și (iii) persoanele care suferă prejudicii din cauza produselor cu defect pot solicita despăgubiri în caz de accidente. Avem o responsabilitate atât față de întreprinderi, cât și față de persoanele care suferă prejudicii. Aceasta este direcția noastră. Trebuie să explorăm cu atenție și în mod inteligent schimbările tehnologice viitoare, astfel încât să respectăm toate obiectivele.

2. CARACTERISTICILE PRINCIPALE ALE DIRECTIVEI

Directiva se aplică tuturor produselor mobile, chiar dacă acestea sunt integrate într-un alt produs mobil și include, în mod special, energia electrică. De asemenea, introduce conceptul de **răspundere strictă** a producătorilor[6]. În conformitate cu legislația UE

[4] Document de lucru al serviciilor Comisiei, Evaluarea Directivei 85/374/CEE a Consiliului [SWD(2018)157].

[5] În plus față de legislația deja existentă privind produsele.

[6] Noțiunea de „producător” include fabricantul unui produs finit, producătorul oricărei materii prime sau fabricantul unei părți componente și orice persoană care, punându-și numele, marca sau alt semn distinctiv pe produs, se prezintă drept producător al acestuia (articolul 3 din directivă).

privind siguranța[7], producătorii sunt răspunzători pentru produsele lor. Dacă un produs este defect și cauzează leziuni corporale sau daune materiale de peste 500 de Euro unui bun utilizat mai ales pentru uz propriu sau pentru consum privat, producătorii sunt răspunzători, indiferent dacă sunt sau nu în culpă. Un produs este considerat defect dacă nu asigură siguranța la care persoana este îndreptățită să se aștepte[8].

Exemplu — *În timp ce conduce o mașină, o persoană trebuie să evite un obstacol neașteptat. Părăsește carosabilul, iar vehiculul începe să se zdruncine puternic. Senzorii airbag-ului au detectat un accident și s-au activat. Unul dintre airbag-urile laterale a lovit șoferul în gât, a comprimat artera și a provocat un accident vascular cerebral. Instanțele de judecată au încercat să determine dacă producătorul a calculat în mod corect riscul unei funcționări defectuoase a senzorilor. Cererea de despăgubire a fost respinsă de două instanțe de judecată, însă ulterior această hotărâre a fost invalidată la un nivel mai înalt. În cele din urmă, cauza a fost soluționată extrajudiciar.*

Răspunderea strictă reprezintă un instrument puternic pentru protecția persoanelor prejudiciate. Cu toate acestea, există o serie de circumstanțe în care directiva permite producătorilor să își asume anumite riscuri calculate atunci când introduc pe piață produse inovatoare. Producătorul nu este responsabil dacă poate dovedi că: (i) defectul nu exista atunci când produsul a fost pus în circulație; (ii) defectul se datorează conformității produsului cu reglementările impuse de autoritățile publice; sau (iii) stadiul cunoștințelor tehnice în momentul introducerii produsului pe piață nu a permis detectarea defectului. Statele membre au posibilitatea de a obține o derogare de la această ultimă exonerare.

Exemplu –*O persoană a suferit leziuni corporale grave atunci când frânele din față ale motocicletei la mâna a doua pe care o conducea s-au blocat fără avertisment și a fost aruncată din șaua acesteia. Motocicleta era bine întreținută, avea puțini kilometri la bord și o vechime de doar doi ani. Reclamantul a intentat proces și a câștigat în primă instanță. Recursul producătorului a eșuat, deoarece instanța de judecată a explicat că reclamantul nu a trebuit să demonstreze existența unui defect specific de proiectare sau de fabricație pentru a se constata existența unui defect și nici să demonstreze cum a fost cauzat defectul. Reclamantul a trebuit doar să demonstreze că a existat un defect la momentul relevant și că acesta a cauzat accidentul. În baza dovezilor experților, instanța de judecată a constatat că trebuie să fi existat un defect la frânele acestei motociclete. Acest risc nu a fost observat la alte motociclete de același tip și, prin urmare, instanța de judecată a fost îndreptățită să tragă concluzia că frânele motocicletei respective au fost defecte, iar reclamantul a dovedit că are dreptate.*

Din ziua în care constată defectul, persoanele prejudiciate au la dispoziție 3 ani pentru a solicita despăgubiri. Cererile de despăgubire nu mai sunt posibile după 10 ani de la punerea în circulație a produsului. Pentru a-și susține cererea de despăgubire, cei care au suferit un prejudiciu trebuie să dovedească prejudiciul, defectul și relația cauzală dintre defect și prejudiciu.

---

7 În conformitate cu legislația UE privind siguranța, fabricantul are întotdeauna obligația de a se asigura că un produs îndeplinește cerințele legislației UE relevante, chiar dacă există o evaluare obligatorie a conformității efectuată de către o terță parte.

8 Se iau în considerare toate circumstanțele, inclusiv prezentarea produsului, utilizarea preconizată în mod rezonabil și momentul punerii în circulație a produsului. Articolul 6 din directivă prevede că un produs nu poate fi considerat defect pentru simplul motiv că un produs mai bun a fost pus în circulație ulterior.

3. PUNEREA ÎN APLICARE A DIRECTIVEI

Conform directivei, Comisia prezintă Consiliului și Parlamentului[9], la fiecare cinci ani, un raport privind punerea în aplicare a acestui act. Acesta este al cincilea raport care este completat de o evaluare.

În perioada de raportare 2011-2017, Comisia nu a primit plângeri și nici nu a inițiat vreo acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor. Cu toate acestea, directiva nu reglementează sau armonizează toate aspectele legate de răspunderea pentru produsele cu defect. Este loc pentru diferite abordări naționale, de exemplu în ceea ce privește sistemele de soluționare a cererilor de despăgubiri sau modul în care poate fi făcută proba prejudiciului. Decizia în privința acestora rămâne la latitudinea statelor membre. Statul membru poate, de asemenea, să introducă sau să mențină alte instrumente naționale privind răspunderea producătorilor bazată pe culpă.

Cinci state membre au adoptat „derogarea de la clauza privind riscul de dezvoltare”, prevăzută la articolul 15 alineatul (1) litera (b) din directivă, prin care un producător este răspunzător și în cazul în care stadiul cunoștințelor științifice și tehnice atunci când produsul a intrat în circulație nu a permis descoperirea defectului. Două state membre aplică această derogare în toate sectoarele[10], în timp ce două state aplică derogarea produselor farmaceutice[11] și unul o aplică produselor corpului uman[12].

Concluziile evaluării sugerează că majoritatea cererilor de despăgubire în temeiul răspunderii pentru produsele cu defect între 2000 și 2016 au fost de fapt soluționate extrajudiciar. 46 % dintre cazuri au fost soluționate prin negociere directă, 32 % de către instanța de judecată, 15 % prin mecanisme alternative de soluționare a litigiilor, iar 7 % au fost soluționate prin alte mijloace, cum ar fi prin intermediul asigurătorului părții responsabile[13]. Studiul extern comandat pentru evaluare a identificat 798 de cereri de despăgubire în temeiul normelor privind răspunderea pentru produsele cu defect din 2000 până în 2016[14]. Cu toate acestea, este posibil ca numărul real de cazuri să fi fost mai mare și nu toate cazurile au fost incluse în bazele de date publice și private consultate. Produsele cele mai vizate sunt materiile prime (21,2 % din cazuri), produsele farmaceutice (16,1 %), vehiculele (15,2 %) și echipamentele tehnice (12,4 %). Tipurile de prejudicii identificate au legătură cu caracteristicile fiecărui produs[15].

---

9 COM(95) 617 final, COM(2000) 893 final, COM(2006) 496 final, COM(2011) 547 final. Rapoartele anterioare au constatat o creștere a numărului de cazuri legate de directivă. De asemenea, acestea au constatat consensul general privind crearea unui cadru de răspundere privind produsele cu defect la nivelul UE. Cu toate acestea, anumite dezbateri cu privire la unele dintre conceptele utilizate în directivă, de exemplu cu privire la sarcina probei pot fi considerate de lungă durată. În afară de extinderea domeniului de aplicare a directivei prin Directiva 1999/34/CE, Comisia nu a considerat necesară modificarea acesteia.

10 Finlanda și Luxemburg.

11 Codul civil maghiar prevede că producătorul oricărui produs farmaceutic este răspunzător, chiar dacă stadiul cunoștințelor științifice și tehnice la momentul punerii în circulație a produsului nu a permis detectarea existenței defectului. În același sens, Decretul legislativ regal spaniol 1/2007 din 16 noiembrie 2007 prevede că producătorii de medicamente, alimente sau produse alimentare destinate consumului uman nu pot invoca prevederile articolului 7 litera (e) din directivă.

12 Franța.

13 Aceste procente se bazează pe răspunsurile la consultarea publică deschisă și reprezintă media în 28 de state membre.

14 Technopolis, Studiul de evaluare a Directivei 85/374/CEE a Consiliului de apropiere a actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect.

15 Aceasta se bazează pe analiza a 547 de cazuri în conformitate cu Nomenclatura combinată.

4. JURISPRUDENȚA CURȚII DE JUSTIȚIE ÎN PERIOADA 2011-2017

Deși numărul de acțiuni în instanță la nivel național și sectoarele implicate nu indică prevalența unui anumit sector, situația este diferită atunci când analizăm problemele aduse în fața Curții de Justiție a Uniunii Europene. Cele patru hotărâri ale Curții în timpul perioadei de raportare se refereau la dispozitive medicale și la produse farmaceutice, fapt care ar putea evidenția probleme specifice în aplicarea directivei în ceea ce privește produsele din sectorul sănătății.

Într-un caz în care un pat de spital a ars un pacient în timpul unei intervenții chirurgicale, Curtea a confirmat că directiva se aplică doar producătorilor, nu și furnizorilor de servicii care pot folosi produse care se dovedesc defecte[16]. Cu toate acestea, directiva nu împiedică statele membre să stabilească răspunderea strictă pentru furnizorii de servicii, atâta timp cât nu limitează în niciun fel răspunderea strictă a producătorilor pentru produsele lor, așa cum prevede directiva.

Elementul esențial și cel mai dificil în vederea primirii de despăgubiri pentru prejudiciile suferite este sarcina probei ce îi revine persoanei prejudiciate, care demonstrează relația cauzală dintre defectul produsului și prejudiciu. Curtea a simplificat în mod considerabil procesul, prin acceptarea unor norme naționale care ajută persoana prejudiciată să stabilească aceste probe, cu condiția ca aceasta să nu submineze repartizarea sarcinii probei conform directivei asupra persoanei prejudiciate. De exemplu, Curtea a indicat că pot fi acceptate normele naționale care acordă consumatorilor dreptul de a solicita fabricantului unui produs să le furnizeze informații cu privire la efectele adverse ale acestui produs, deoarece aceste norme nu intră în domeniul de aplicare a directivei[17]. Aceste norme facilitează stabilirea răspunderii producătorului de către persoana prejudiciată. De asemenea, Curtea a acceptat un regim probatoriu național în temeiul căruia o instanță națională poate considera anumite elemente de fapt drept indicii grave, precise și concordante ale unui defect al unui produs și că acestea constituie relația cauzală cu prejudiciul, chiar dacă nu există dovezi științifice concludente în acest sens[18]. În special în privința efectelor adverse ale produselor farmaceutice, pentru care dovezile sunt adesea neconcludente, acest lucru poate facilita obținerea unor despăgubiri de către persoanele care au suferit prejudicii. Curtea a indicat, de asemenea, că produsele dintr-un grup sau din aceeași serie de producție cu un defect potențial pot fi considerate defecte, fără a fi necesară constatarea defectului la produsul în cauză[19]. De asemenea, costul intervenției necesare pentru înlăturarea unor astfel de produse potențial defecte se consideră prejudiciu în sensul directivei[20].

Exemplu: Degradarea progresivă a stimulatoarelor cardiace. *Un producător de stimulatoare cardiace a informat medicii că o componentă utilizată pentru a-și sigila ermetic stimulatoarele cardiace poate să se degradeze treptat. Acest defect ar putea duce la epuizarea prematură a bateriilor, ducând la pierderea telemetriei și/sau încetarea stimulării fără avertizare. Producătorul a recomandat înlocuirea acestor stimulatoare cardiace, dacă este necesar, și a spus că va furniza noi stimulatoare cardiace în mod gratuit. Doi pacienți au primit noi stimulatoare cardiace în mod gratuit. Stimulatoarele cardiace defecte au fost distruse fără o examinare suplimentară. Compania de asigurări*

16 Hotărârea din 21 decembrie 2011, cauza C-495/10.
17 Hotărârea din 20 noiembrie 2014, cauza C-310/13.
18 Hotărârea din 21 iunie 2017, cauza C-621/15.
19 Hotărârea din 5 martie 2015, cauzele conexate C-503/13 și C-504/13.
20 Ibidem

a solicitat producătorului, în temeiul directivei, despăgubiri care să acopere și costul intervenției de înlocuire a stimulatoarele cardiace, considerată prejudiciu.

5. EVALUAREA DIRECTIVEI

Evaluarea Comisiei se bazează pe un studiu extern ale cărui constatări sunt analizate în documentul de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezentul raport[21]. Evaluarea a analizat: (i) dacă directiva își îndeplinește încă obiectivele originale de asigurare a răspunderii producătorilor, a funcționării pieței unice și a protecției și despăgubirii persoanelor prejudiciate; și (ii) dacă directiva este eficace, eficientă, coerentă, relevantă și dacă aduce o valoare adăugată la nivelul UE.

5.1. Eficacitate

Părțile interesate conștientizează tot mai mult că producătorii sunt răspunzători pentru defectele produselor lor. În general, industria este mulțumită de directivă ca mijloc de asigurare a răspunderii pentru produsele cu defect. În schimb, organizațiile de consumatori critică faptul că este dificil pentru persoanele prejudiciate să demonstreze relația dintre prejudiciu și defect, în special pentru că trebuie să plătească toate costurile privind aducerea acestei probe și pentru că sunt dezavantajați în ceea ce privește informațiile tehnice referitoare la produs. Evaluarea a identificat acest lucru ca fiind etapa cea mai dificilă în procesul de obținere a despăgubirilor de către consumatori. Cu toate acestea, este o cerință care nu poate fi anulată. Pragul de 500 de Euro și limitările de timp pentru cererile de despăgubire (în special pentru anumite produse, cum ar fi produsele farmaceutice) limitează, de asemenea, numărul de cazuri în care consumatorii pot solicita despăgubiri.

În general, se poate considera că directiva contribuie la un echilibru rezonabil între protecția celor care suferă prejudicii și asigurarea unei concurențe loiale pe piața unică. Cu toate acestea, unele dintre conceptele directivei necesită orientări și/sau clarificări, deoarece afectează eficacitatea acesteia. În special, o mai bună înțelegere comună a ceea ce se înțelege prin „produs", „prejudiciu" și „defect", precum și clarificări privind sarcina probei ar face ca aplicarea directivei să fie mai eficientă.

În ceea ce privește noile tehnologii, lipsa informațiilor cu privire la acțiuni specifice în instanță, a reclamațiilor consumatorilor sau a experienței practice relevante a părților interesate au făcut imposibilă obținerea unei concluzii definitive[22]. Având în vedere caracteristicile acestor tehnologii (în special complexitatea și autonomia acestora), este clar că Comisia va trebui să întreprindă acțiuni ulterioare în ceea ce privește toate întrebările fără răspuns. Unele dintre aceste caracteristici pot contesta adecvarea cadrului existent privind răspunderea pentru produsele cu defect pentru asigurarea unor căi de atac eficace pentru consumatori și a stabilității investițiilor pentru întreprinderi. Pe de altă parte, prezenta directivă poate aborda în mod adecvat alte aspecte. După publicarea acestui raport, Comisia va analiza cu atenție orice provocări potențiale.

---

21 A se vedea documentul de lucru al serviciilor Comisiei SWD(2018)157 privind evaluarea directivei care însoțește prezentul raport.

22 Studiul extern pe baza căruia s-a efectuat evaluarea a putut identifica doar o acțiune în instanță în care problema în cauză a fost în mod specific legată de tehnologiile digitale emergente. Cauza respectivă a vizat o unitate de stocare a datelor în Bulgaria. (Cauza nr. 20942/2012 din Bulgaria).

5.2. Eficiență

Directiva vizează obținerea unui echilibru între interesele persoanelor prejudiciate și ale producătorilor. Costurile sale implică o corelație negativă: sumele de care beneficiază persoanele prejudiciate reprezintă un cost pentru producători și viceversa. Costul principal pentru producători este răspunderea strictă. Pentru consumatori, costurile sunt legate de sarcina probei, de pragul de 500 de Euro și de limitările de timp. Conceptele sunt simple, dar este posibil ca aplicarea lor să nu fie întotdeauna simplă.

În ansamblu, directiva este considerată eficientă în ceea ce privește asigurarea unui cadru juridic stabil pentru piața unică și pentru armonizarea protecției consumatorilor. Cu toate acestea, echilibrul privind costurile și beneficiile care decurg din directivă nu este uniform în statele membre și în diverse sectoare sau pentru diverse tipuri de produse. Complexitatea unui produs determină costul aferent dovedirii defectului. În privința produselor farmaceutice, de exemplu, este posibil ca costurile să nu fie repartizate corect între producători și persoanele prejudiciate. Există și alți factori care joacă un rol semnificativ în determinarea eficienței directivei. Costul și durata procedurilor judiciare reprezintă un factor specific și cea mai importantă sarcină administrativă. Acestea variază substanțial de la un stat membru la altul și au un efect direct mai mult asupra persoanelor prejudiciate decât asupra producătorilor. Cu toate acestea, deoarece acestea nu se datorează sarcinilor impuse de directivă în sine, nu a fost identificată nicio posibilitate de simplificare specifică în acest sens.

5.3. Coerență

Directiva nu există într-un vid juridic și nu poate fi privită în mod izolat. Este o parte integrantă a unui cadru juridic al UE care există pentru a asigura funcționarea pieței unice, pentru a promova inovarea și creșterea economică prin intermediul unor norme de siguranță neutre din punct de vedere tehnologic și pentru a proteja siguranța și bunăstarea consumatorilor.

Evaluarea a constatat că directiva este compatibilă cu normele generale relevante ale UE. Aceasta a cuprins normele UE existente și propuse privind protecția consumatorilor în domeniul răspunderii contractuale, precum și cele privind soluționarea litigiilor[23]. Mai important, directiva este conformă cu normele UE privind siguranța produselor, astfel cum sunt prevăzute în normele armonizate ale UE privind siguranța produselor[24] și în

[23] Directiva 2011/83/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind drepturile consumatorilor, de modificare a Directivei 93/13/CEE a Consiliului și a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 85/577/CEE a Consiliului și a Directivei 97/7/CE a Parlamentului European și a Consiliului; Directiva 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind anumite aspecte ale vânzării de bunuri de consum și garanțiile conexe; Propunere de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind anumite aspecte referitoare la contractele de furnizare de conținut digital, COM/2015/0634 final; Propunere modificată de Directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind anumite aspecte referitoare la contractele de vânzări online și alte tipuri de vânzare la distanță de bunuri, de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului și a Directivei 2009/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 1999/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului, COM/2017/0637 final.

[24] De exemplu, Directiva 2006/42/CE privind echipamentele tehnice, Directiva 2009/48/CE privind siguranța jucăriilor, Regulamentul (UE) nr. 305/2011 de stabilire a unor condiții armonizate pentru comercializarea produselor pentru construcții și de abrogare a Directivei 89/106/CEE a Consiliului, Directiva 2013/53/UE privind ambarcațiunile de agrement și motovehiculele nautice și de abrogare a Directivei 94/25/CE, Directiva 2014/29/UE privind armonizarea legislației statelor membre referitoare la punerea la dispoziție pe piață a recipientelor simple sub presiune, Directiva 2014/33/UE de armonizare a legislațiilor statelor membre referitoare la ascensoare și la

Directiva privind siguranța generală a produselor[25]. Normele UE privind siguranța produselor descriu nivelurile de siguranță pe care trebuie să le îndeplinească produsele introduse pe piața UE. La rândul lor, acestea reprezintă nivelurile de siguranță ale acestor produse la care o persoană prejudiciată este îndreptățită să se aștepte în temeiul directivei. De asemenea, producătorii sunt exonerați de răspundere dacă pot dovedi că defectul se datorează respectării acestor reguli. Deoarece schimbările tehnologice vor aduce modificări corespunzătoare în legislația UE, se impune menținerea acestei coerențe în cadrul normelor generale[26].

5.4. Relevanța

Directiva a reușit să reziste pe parcursul a trei decenii de inovare tehnică. Nevoile inițiale, și anume asigurarea răspunderii producătorilor, protecția consumatorilor și concurența nedenaturată rămân de actualitate. Totuși, când vine vorba de noile evoluții tehnologice, părțile interesate își exprimă îngrijorarea cu privire la relevanța continuă a conceptelor directivei, așa cum sunt acestea exprimate în prezent. Au rămas întrebări deschise referitoare la ce anume separă un produs de un serviciu (de exemplu, pentru internetul obiectelor, unde produsele și serviciile interacționează), domeniul de aplicare a prejudiciului acoperit (limitat în prezent la daune materiale) și la ce anume înseamnă un defect.

De asemenea, vor fi necesare lucrări analitice specifice, de exemplu în privința produselor farmaceutice, datorită complexității acestora și a produselor recondiționate, datorită naturii lor modificate, care ar putea ridica probleme ce le-ar separa de alte categorii de produse.

Răspunsul la aceste întrebări va necesita cercetări suplimentare și un răspuns clar, care să ofere certitudine juridică atât producătorilor, cât și consumatorilor.

5.5. Valoarea adăugată la nivelul UE

Directiva este o parte integrantă a normelor UE privind piața unică. Beneficiile sale sunt de necontestat. Directiva asigură o protecție uniformă a consumatorilor, fiind o plasă de siguranță care completează legislația UE privind siguranța produselor. De asemenea, directiva stabilește un echilibru delicat între inovație și protecție care poate fi atins numai la nivelul UE pentru a împiedica fragmentarea pieței unice și denaturarea concurenței.

---

componentele de siguranță pentru ascensoare, Directiva 2014/35/UE privind punerea la dispoziție pe piață a echipamentelor electrice destinate utilizării în cadrul unor anumite limite de tensiune, Directiva 2014/53/UE privind punerea la dispoziție pe piață a echipamentelor radio și de abrogare a Directivei 1999/5/CE, Regulamentul (UE) 2017/745 privind dispozitivele medicale, de modificare a Directivei 2001/83/CE, a Regulamentului (CE) nr. 178/2002 și a Regulamentului (CE) nr. 1223/2009 și de abrogare a Directivelor 90/385/CEE și 93/42/CEE ale Consiliului, Regulamentul (UE) 2017/746 privind dispozitivele medicale pentru diagnostic in vitro și de abrogare a Directivei 98/79/CE și a Deciziei 2010/227/UE a Comisiei.

[25] Directiva 2001/95/CE a Parlamentului European și a Consiliului privind siguranța generală a produselor. Normele UE în domeniul transportului alocă fabricanților sau operatorilor responsabilitatea de a menține siguranța vehiculelor, a avioanelor sau a navelor.

[26] Evaluarea Directivei privind echipamentele tehnice a constatat deja că cerințele esențiale ale directivei privind sănătatea și securitatea nu abordează în mod specific tehnologiile digitale emergente. De asemenea, se impune acordarea unei atenții deosebite în cazul în care clauza privind riscul de dezvoltare și posibilitatea derogării de la aceasta conduc la o fragmentare a reglementărilor care ar putea fi problematică pentru adoptarea inteligenței artificiale.

Abrogarea directivei ar conduce la fragmentare și la niveluri diferite de protecție a consumatorilor, deoarece instanțele naționale ar aplica doar normele naționale, dreptul contractelor sau dreptul răspunderii civile. Totuși, se cuvine remarcat că directiva există alături de instrumentele naționale și că, prin urmare, există încă loc pentru abordări naționale diferite.

6. CONCLUZIE: A PATRA REVOLUȚIE INDUSTRIALĂ - O ABORDARE PRACTICĂ A RĂSPUNDERII

Problemele cu care ne confruntăm astăzi diferă, într-o oarecare măsură, de cele pe care le-am avut în lumea, în mare parte analogică, a anilor 1985. Trăim o nouă revoluție tehnologică. Economia și produsele în sine devin din ce în ce mai interconectate, digitale, autonome și inteligente. Avem nevoie de un răspuns coerent și global la aceste provocări, așa cum se subliniază în Inițiativa privind inteligența artificială[27].

Directiva a acoperit până în prezent o gamă largă de produse și evoluții tehnologice. În principiu, este un instrument util pentru protejarea persoanelor prejudiciate și asigurarea concurenței pe piața unică, prin armonizarea normelor privind persoanele prejudiciate și întreprinderile în aspectele pe care le reglementează. Este un domeniu în care normele la nivelul UE oferă o valoare adăugată clară. Necesitatea normelor la nivelul UE cu privire la răspunderea pentru produsele cu defect e de necontestat.

Acest lucru nu înseamnă că directiva este perfectă.

Eficacitatea sa este afectată de concepte (cum ar fi „produs”, „producător”, „defect”, „prejudiciu” sau sarcina probei) care ar putea fi mai eficiente în practică. După cum a demonstrat și evaluarea, există cazuri în care costurile nu sunt distribuite în mod egal între consumatori și producători. Acest lucru este valabil mai ales atunci când sarcina probei este complexă, cum ar fi cazul unor tehnologii digitale emergente sau al unor produse farmaceutice.

Pentru ca directiva să rămână relevantă pentru viitor, ar fi utile clarificări care să abordeze astfel de probleme. Directiva acoperă o gamă largă de produse și posibile scenarii. Orientările pot contribui la eficientizarea acestor concepte și evidenția relevanța lor continuă.

Obiectivul nostru este de a continua să asigurăm un echilibru corect între interesele consumatorilor și producătorilor pentru toate produsele:

Unele dintre conceptele care au fost clare în 1985, cum ar fi „produs”, „producător”, „defect” și „prejudiciu” sunt mai puțin clare astăzi. Industria este tot mai integrată în lanțuri valorice globale, dispersate și care implică mai mulți actori, incluzând componente robuste de servicii[28]. Produsele pot fi, din ce în ce mai mult, modificate, adaptate și recondiționate, fără ca producătorul să exercite un control. De asemenea, acestea vor avea un grad sporit de autonomie. Modelele de afaceri emergente perturbă piețele tradiționale. Impactul acestor evoluții asupra răspunderii pentru produsele cu defect necesită o reflecție suplimentară. În final, un producător este și trebuie să fie responsabil pentru produsul pe care îl pune în circulație, în timp ce persoanele

[27] Comunicarea Comisiei, *Maximising the Benefits of Artificial Intelligence for Europe* [„Maximizarea beneficiilor inteligenței artificiale pentru Europa”, COM(2018)237].

[28] Un alt aspect care trebuie luat în considerare sunt vânzările directe online din țări terțe.

prejudiciate trebuie să poată demonstra că prejudiciul a fost cauzat de un defect. Atât producătorii, cât și consumatorii, trebuie să știe la ce să se aștepte de la produse în materie de siguranță, printr-un cadru clar în acest sens.

În schimb, dezvoltarea unei piețe unice puternice a produselor și serviciilor de securitate cibernetică va fi afectată de problemele legate de atribuirea de prejudicii întreprinderilor și lanțurilor de aprovizionare și de incapacitatea de a soluționa aceste aspecte, așa cum a subliniat Comisia în Comunicarea sa intitulată „Reziliență, prevenire și apărare: construirea unei securități cibernetice puternice pentru UE”[29]. Din nou, consumatorii și întreprinderile trebuie să fie conștienți de nivelurile de securitate la care se pot aștepta și trebuie să știe cui să se adreseze dacă un eșec în securitatea cibernetică duce la daune materiale.

Problemele transfrontaliere la scară largă care afectează mulți consumatori din întreaga UE, cum ar fi scandalul *Dieselgate,* au avut un impact negativ asupra încrederii consumatorilor în piața unică. În comunicarea sa „Noile avantaje pentru consumatori”, Comisia propune – printre alte măsuri – modernizarea sistemelor de căi de atac și facilitarea obținerii de către consumatori a drepturilor ce li se cuvin[30]. Pentru a ne asigura că piața unică își atinge întregul potențial, trebuie să îi reasigurăm pe consumatori că drepturile lor vor fi respectate

Alte aspecte mai ample necesită o atenție similară. Acest lucru este deosebit de relevant în contextul unei economii mai durabile, în care produsele sunt recondiționate, reparate și refolosite. Cine va fi fabricantul unor astfel de produse, de exemplu în cazul reparării, refolosirii și recondiționării acestora? De asemenea, este faptul că toate hotărârile preliminare ale Curții de Justiție au vizat dispozitive farmaceutice și medicale un indicator al unor caracteristici specifice în acest sector?

Comisia a lansat un grup de experți privind răspunderea, pentru a explora în detaliu efectul acestor evoluții. Grupul are două configurații. O configurație cuprinde reprezentanți ai statelor membre, ai industriei, ai organizațiilor de consumatori, ai societății civile și ai mediului academic: acest grup va ajuta Comisia să interpreteze, să aplice și eventual să actualizeze directiva, inclusiv în lumina evoluțiilor jurisprudenței UE și naționale, a implicațiilor noilor tehnologii și a tehnologiilor emergente și a oricărei alte evoluții în domeniul răspunderii pentru produsele cu defect. Cealaltă configurație a grupului de experți, alcătuită exclusiv din experți din mediul academic și practicieni independenți, va evalua dacă regimul global de răspundere este adecvat pentru facilitarea adoptării de noi tehnologii prin stimularea stabilității investițiilor și a încrederii consumatorilor[31].

Rolul Comisiei este de a institui un cadru pozitiv și fiabil pentru răspunderea pentru produse cu defect care să stimuleze inovarea, locurile de muncă și creșterea, protejând în același timp consumatorii și siguranța publicului larg. Vom publica, la jumătatea anului 2019, orientări cu privire la directivă, precum și un raport privind implicațiile mai largi, eventualele lacune și orientări în ceea ce privește cadrele de răspundere și de siguranță pentru IA, internetul obiectelor și robotică. Dacă este necesar, Comisia va actualiza

29 COM(2017)450.

30 COM(2018)183, COM(2018)184, COM(2018)185.

31 Documentul de lucru al serviciilor Comisiei privind răspunderea pentru tehnologiile digitale emergente [SWD(2018)137] evidențiază deja unele aspecte care trebuie discutate de către această configurație.

anumite aspecte ale directivei, cum ar fi noțiunile de „defect”, „prejudiciu”, „produs” și „producător”. Cu toate acestea, principiul global al răspunderii stricte va rămâne intact.

Un cadru de siguranță coerent și neutru din punct de vedere tehnologic ar trebui, pe cât posibil, să prevină accidentele. Cu toate acestea, atunci când au loc accidente, cadrul nostru de răspundere pentru produse cu defect ar trebui să garanteze că cei care suferă prejudicii sunt despăgubiți.